

از صادرات شیر خشک تا سبد خانوار

رضا باکری دبیر انجمن صنایع فرآورده‌های لبنی ایران موضوع صادرات شیر خشک برای کسانی که دست‌اندرکار صنعت لبنیات کشور هستند و همین‌طور کسانی که اخبار صنعت غذا را دنبال می‌کنند، یکی از موضوعات داغ چند هفته اخیر بوده است. در رابطه با این موضوع لازم است چند نکته‌ای را با مخاطبان و البته متصدیان امر در وزارت جهاد کشاورزی و وزارت صمت در میان بگذارم.

۱. برای صنعت لبنیات ایران افتخار بزرگی است که اعلام کند در حالی که در دهه ۶۰، ایران واردکننده حدود ۱۴۰ هزار تن پنیر و ۲۴۰ هزار تن شیر خشک بود، امروز نه تنها نیازهای داخلی به محصولات لبنی را تامین کرده بلکه توانسته بخشی از بازار صادرات محصولات لبنی در منطقه را از آن خود کند.

۲. صادرات شیر خشک در سال گذشته با توجه به نیاز کشور به تامین امنیت غذایی و حفظ ذخایر استراتژیک ممنوع شد، هرچند برخی خبرها حکایت از قاچاق این محصول به کشورهایی چون عراق، افغانستان و پاکستان دارد.

۳. از سال گذشته تا به امروز قریب ۴۰ هزار تن شیر خشک در خطوط شیر خشک وجود دارد، با این حال نیاز ذخایر استراتژیک کشور حدود ۱۵ هزار تن است و مابقی آن می‌تواند به‌عنوان مازاد شیر خشک تلقی شده و قابلیت صادرات داشته باشد.

۴. مانند همه بخش‌های صنعت از دامداران تا تولیدکنندگان، واحدهای شیر خشک نیز تحت فشار اقتصادی قرار دارند و با توجه به تفاوت قیمت ارز و نیز تفاوت قیمت شیر خشک در بازار داخلی و بازار خارجی خواهان رفع ممنوعیت صادرات این محصول شیر پایه شدند.

۵. از نگاه اصولی اگر بخواهیم به موضوع صادرات شیر خشک نگاه کنیم، تصمیم به انجام آن به چند دلیل نادرست است. اما آنچه‌ای که در پی خواهد آمد در شرایط فعلی و با نگاه فرابخشی چاره‌ای جز رضایت به صادرات شیر خشک البته با لحاظ برخی شرایط و محدودیت‌ها نیست. اما دلیل غیراصولی بودن صادرات شیر خشک چیست؟ به این چند سطر توجه کنید:

ادامه در صفحه ۲

وضعیت تغذیه ایرانی‌ها چطور است؟

مردم ایران سالانه ۶۰ لیتر شیر و ۴۰ لیتر نوشابه مصرف می‌کنند در حالی که میانگین مصرف جهانی شیر ۲۵۰ لیتر و نوشابه ۱۰ لیتر است. بررسی وضعیت تغذیه ایرانی‌ها نشان می‌دهد که مردم ایران سالانه ۶۰ لیتر شیر و ۴۰ لیتر نوشابه مصرف می‌کنند در حالی که میانگین مصرف جهانی شیر ۲۵۰ لیتر و نوشابه ۱۰ لیتر است.

ادامه در صفحه ۶

نگاهی به وضعیت صادرات محصولات لبنی

امیر فلاح: صادرات یکی از مهم‌ترین عوامل موثر بر درآمد بنگاه‌های اقتصادی و در بعد کلان درآمد هر کشوری است و از آنجا که ایران در سال‌های اخیر با معضل تحریم‌های آمریکا مواجه است، بنابراین صادرات و ارزآوری نقش بسزایی در روند اقتصاد کل کشور دارد.

آنچه در پی خواهد آمد تحلیلی است بر داده‌های آماری صادرات سال‌های ۹۶ و ۹۷. توضیح لازم قبل از ورود به بحث اینکه گمرک جمهوری اسلامی ایران، آمار صادراتی سال ۹۸ را هنوز منتشر نکرده است و به همین دلیل در این تحلیل نتوانسته‌ایم از آمارهای سال ۹۸ استفاده کنیم.

با توجه به آنکه آمریکا شاهرگ اصلی درآمدی کشور یعنی نفت را مورد تحریم‌های ظالمانه قرار داده است، بنابراین در این سال‌ها صادرات غیرنفتی نقش بسزایی در درآمد ارزی کشور بازی می‌کند و از آنجا که کیفیت یکی از مهم‌ترین عوامل به منظور پذیرش محصول کشوری دیگر است، لذا با توجه به اقلیم کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا، صنعت غذای ایران توانسته است جایگاه ویژه‌ای در صادرات محصولات غیرنفتی کشور بازی کند، به‌طوری که براساس داده‌های مراکز رسمی، این بخش در سال ۹۶ معادل ۱۳ درصد و در سال ۹۷ معادل ۱۴ درصد از کل صادرات غیرنفتی کشور را به خود اختصاص داده است.

همان‌طور که در جدول نشان داده شده میزان سهم صادرات محصولات غذایی در سال ۹۷ نسبت به سال گذشته آن با رشد مواجه بوده است. در سال ۹۷ براساس داده‌های مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران متوسط قیمت هر تن کالاهای صادراتی بخش کشاورزی ۹۲۰ دلار بوده که در مقایسه با متوسط قیمت هر تن کالاهای صادراتی غیرنفتی کشور (۲۷۸ دلار) ۴/۱۴۲ درصد بیشتر است. بر همین اساس در سال مورد اشاره «متوسط ارزش گمرکی هر دلار محصولات کشاورزی و صنایع غذایی صادراتی در دوازده ماه نخست سال ۹۷ بالغ بر ۵۹ هزار و ۴۸۴ ریال و متوسط ارزش گمرکی کل صادرات غیرنفتی کشور ۵۸ هزار و ۱۶۴ ریال بوده است.» اما آنچه باید به آن توجه داشت تغییراتی است که در دو سال یاد شده در اقتصاد کشور رخ داده است.

ادامه در صفحه ۳

گزارش آماری صادرات محصولات لبنی طی سالهای ۹۶ و ۹۷

روابط عمومی انجمن صنایع فرآورده‌های لبنی ایران در راستای بهبود دسترسی اعضای انجمن و دست‌اندرکاران صنعت لبنیات اقدام به گردآوری داده‌های آماری صادرات محصولات لبنی طی سالهای ۹۶ و ۹۷ کرده است.

گزارش ذیل که مستند به آمارهای گمرک جمهوری اسلامی ایران و اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران است تلاش کرده تا ضمن گردآوری و تفکیک آمارهای مرتبط با صادرات محصولات لبنی، تحلیلی مختصر بر این داده‌ها ارائه نماید. از کلیه دست‌اندرکاران صنعت لبنیات بخصوص اعضای محترم انجمن صنایع فرآورده‌های لبنی ایران دعوت می‌کنیم ضمن مطالعه این گزارش و ضامناً آن که در همین صفحه قابل دسترس است، ما را از نظرات خود بهره‌مند سازند.

بازارهای اصلی محصولات لبنی جهت صادرات کشورهای عراق، افغانستان، پاکستان، ایالات متحده عربی، قطر و روسیه هستند.

طبق آمار اداره گمرک کشور در ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۷، در مجموع حدود ۳۵۵ هزار تن به ارزش ۶۱۲ میلیون دلار محصولاتی لبنی صادر شده است که در مقایسه با آمار سال ۱۳۹۶، از لحاظ ارزشی حدود ۱۲ درصد و از لحاظ وزنی حدود ۹ درصد کاهش یافته است. در صورتی که حداقل انتظار می‌رفت با افزایش قابل توجه نرخ ارز در سال ۹۷، میزان صادرات افزایش یابد. به‌طور کل می‌توان گفت معادل شیر صادرات محصولات لبنی در سال ۹۶ و ۹۷ به ترتیب حدود ۹۰۷ و ۷۲۰ هزار تن است.

محصولات	ضریب	میزان حدودی مصرف شیر (۱۳۹۶)	میزان حدودی مصرف شیر (۱۳۹۷)
ماست	۱	122,857,395	104,090,175
خامه و شیر	۱	83,277,775	90,974,032
دوغ و کفیر	۰.۵	40,448,807	78,524,775
پنیر	۵	290,171,966	61,268,057
شیر خشک	۱۲	369,078,797	14,764,548
آب پنیر	-	0*	0
سایر	۱	1,262,401	2,519,880
کره	-	0	0
شیر و خامه تغلیظ شده	۳	510,360	163,200
		907,607,500	720,524,535

*شیر خام مصرفی در تولید محصولاتی چون آب پنیر و کره، پیشتر در فرآیند تولید پنیر و شیر خشک استفاده می‌شود، بنابراین ضریب این دو محصول صفر در نظر گرفته شده است.

ادامه در صفحه ۴ و ۵

از صادرات شیر خشک تا سبد خانوار

رضا باکری دبیر انجمن صنایع فرآورده‌های لبنی ایران موضوع صادرات شیرخشک برای کسانی که دست‌اندرکار صنعت لبنیات کشور هستند و همین‌طور کسانی که اخبار صنعت غذا را دنبال می‌کنند، یکی از موضوعات داغ چند هفته اخیر بوده است. در رابطه با این موضوع لازم است چند نکته‌ای را با مخاطبان و البته متصدیان امر در وزارت جهاد کشاورزی و وزارت صمت در میان بگذارم.

۱. برای صنعت لبنیات ایران افتخار بزرگی است که اعلام کند در حالی که در دهه ۶۰، ایران واردکننده حدود ۱۴۰ هزار تن پنیر و ۲۴۰ هزار تن شیر خشک بود، امروز نه تنها نیازهای داخلی به محصولات لبنی را تامین کرده بلکه توانسته بخشی از بازار صادرات محصولات لبنی در منطقه را از آن خود کند.

۲. صادرات شیرخشک در سال گذشته با توجه به نیاز کشور به تامین امنیت غذایی و حفظ ذخایر استراتژیک ممنوع شد، هرچند برخی خبرها حکایت از قاچاق این محصول به کشورهای چینی، عراق، افغانستان و پاکستان دارد.

۳. از سال گذشته تا به امروز قریب ۴۰ هزار تن شیر خشک در خطوط شیر خشک وجود دارد، با این حال نیاز ذخایر استراتژیک کشور حدود ۱۵ هزار تن است و مابقی آن می‌تواند به‌عنوان مازاد شیرخشک تلقی شده و قابلیت صادرات داشته باشد.

۴. مانند همه بخش‌های صنعت از دامداران تا تولیدکنندگان، واحدهای شیر خشک نیز تحت فشار اقتصادی قرار دارند و با توجه به تفاوت قیمت ارز و نیز تفاوت قیمت شیرخشک در بازار داخلی و بازار خارجی خواهان رفع ممنوعیت صادرات این محصول شیرپایه شدند.

۵. از نگاه اصولی اگر بخواهیم به موضوع صادرات شیرخشک نگاه کنیم، تصمیم به انجام آن به چند دلیل نادرست است. اما آنچه‌ای که در پی خواهد آمد در شرایط فعلی و با نگاه فرابخشی چاره‌ای جز رضایت به صادرات شیرخشک البته با لحاظ برخی شرایط و محدودیت‌ها نیست. اما دلیل غیراصولی بودن صادرات شیرخشک چیست؟ به این چند سطر توجه کنید:

نخست اینکه در شرایطی که همه کشورهای جهان برای مقابله با پیامدهای بحران کرونا بر امنیت غذایی شهروندان خود، بر خروج محصولات غذایی از کشورشان محدودیت‌هایی را اعمال کرده‌اند، صادرات شیرخشک می‌تواند خلاف راهبردهای کلان کشور در تامین امنیت غذایی شهروندان ایرانی باشد.

دوم اینکه شیرخشک جزو محصولاتی است که ضریب استفاده شیرخام در آن یک به حدود ۱۲ است و در میان همه محصولات لبنی، شیرخام استفاده شده در این محصول بیش از همه دیگر محصولات لبنی است (بعد از شیر خشک پنیر با ضریب ۵ قرار دارد). حتی اگر این ضریب را ۱۱ در نظر بگیریم به این معنی است که برای تولید یک کیلو شیرخشک، ۱۱ کیلو شیرخام مصرف می‌شود. برای تولید شیر خام ارز مرجع ۴۲۰۰ تومانی به نهاده‌های دامی تعلق می‌گیرد. وقتی به ازای هر یک کیلو شیرخشک، ۱۱ کیلو شیر استفاده می‌شود و برای هر کیلو شیر به طور متوسط هزار تومان (بین ۹۰۰ تا ۱۲۰۰ تومان) یارانه اختصاص یافته (به نظر برخی این رقم بین ۵۰۰ تا ۶۰۰ تومان است)، صادرات ده هزار تن شیر خشک به معنی خروج ۱۱۰ میلیارد تومان یارانه و با معیار ارز مرجع معادل بیش از ۲۶ میلیون (با ۵۰۰ تومان بیش از ۱۳ میلیون) دلار از کشور است. نکته سوم آن است که سرانه مصرف شیر و لبنیات در ایران بین ۸۰ تا ۸۵ کیلو برای هر فرد در سال است که فاصله زیادی با ۱۲۰ کیلو به‌عنوان متوسط استاندارد در جهان دارد. یکی از اصلی‌ترین دلایل کاهش سرانه مصرف در ایران، ناتوانی دهک‌های کم‌برخوردار برای تامین نیاز سبدخانوارشان به محصولات لبنی است. در واقع آنچه از آن به‌عنوان مازاد شیرخشک یاد می‌شود در حقیقت شیری است که دهک‌های ضعیف جامعه نتوانسته‌اند آن را به‌دلیل کاهش قدرت خرید، در سبد خانوار خود قرار دهند.

۶. همان‌طور که گفته شد به‌رغم اینکه در شرایط عادی، صادرات شیرخشک امری نادرست است اما به‌دلیل وجود مازاد و همین‌طور فشاری که به خطوط تولید شیرخشک وارد می‌شود، صنایع فرآورده‌های لبنی با لحاظ کردن شرایطی موافقت خود را با صدور کنترل شده شیرخشک به وزیر جهاد کشاورزی اعلام کرده‌اند. این شرایط چیست؟

نخست اینکه به میزان ۱۵ هزار تن ذخایر راهبردی برای تامین امنیت غذایی کشور در بنگاه‌ها حفظ شود و صادر نشود. دوم اینکه برای کنترل تقاضا و جلوگیری از افزایش قیمت شیرخام و به‌تبع آن جلوگیری از افزایش قیمت‌ها، شیرخشک باید به شکل کنترل شده و با اعمال محدودیت وزنی ۱۰ هزار تن انجام شود که خوشبختانه مورد موافقت مسوولان امر نیز قرار گرفته است.

سوم اینکه لازم است صدور مجوز ۱۰ هزار تن جدید برای صادرات بعد از انجام صدور حداقل ۶۰ درصد از ۱۰ هزار تن اول صورت گیرد تا عرضه شیرخشک ایران منجر به کاهش ارزش آن نشود و شیر خشک ایران با قیمتی بسیار نازل‌تر از قیمت‌های جهانی مبادله نشود. (قیمت شیر خشک در بازار داخل قبل از رفع ممنوعیت صادرات آن حدود کیلویی ۱۸ هزار تومان بود و در بازار خارجی قیمتی معادل حدود ۳۰ هزار تومان دارد) در همین راستا و برای حفظ منافع صادرکننده ایرانی بهتر است انجام هماهنگی صادرات از طریق یک کانال واحد مانند دفتر توسعه صادرات وزارت جهاد صورت پذیرد و مهم‌تر از همه اینکه سهمیه‌بندی صادرات شیرخشک که در گام اول رخ داده بود لغو شود. پر واضح است که وجود سهمیه به معنی روزه‌ای برای بروز فساد و استفاده از رانت است و می‌تواند منجر به خرید و فروش سهمیه‌ها شده، به اهداف اصلی رفع ممنوعیت صادرات شیرخشک ضربه بزند.

۷. با همه اینها اما هنوز یک مسأله باقی است و آن عدم برخورداری دهک‌های ضعیف جامعه از شیر و لبنیات به‌عنوان یک کالای تاثیرگذار بر سلامت خانواده است. پرواضح است که راه‌حل اساسی برای حل این موضوع افزایش قدرت خرید مردم است اما انجمن صنایع فرآورده‌های لبنی ایران و صنایع لبنی در راستای مسوولیت اجتماعی خود، از تابستان سال گذشته این پیشنهاد را به دولت ارائه کرده است که با اختصاص یک‌سوم از شیرخام دریافتی صنایع لبنی به میزان بیش از ۲ میلیون تن برای تامین سه کالای مهم لبنی در سبد خانوار (شیر، ماست و پنیر) با حاشیه سود تنها ۳ درصد، نیاز خانوارهای ضعیف به محصولات لبنی را تامین کنند که شرح تامین منابع آن بدون اینکه فشاری بر منابع دولت وارد شود در مکاتبات به سازمان‌های مربوطه اعلام شده است. اما به‌رغم پیگیری‌های فراوان متأسفانه هنوز منتج به تصمیم و نتیجه نشده است.

۸. در شرایط فعلی که دولت تصمیم به اختصاص منابع ۱۰۰ هزار میلیارد تومانی برای مقابله با تبعات اقتصادی کرونا گرفته و در تلاش است که این منابع را علاوه بر ارائه کمک به طبقات ضعیف جامعه به صنایع و بنگاه‌های تولیدی اختصاص دهد، پیشنهاد صنایع لبنی آن است که بخشی از این منابع به تامین سبد خانوار و کالاهای لبنی آن اختصاص یابد تا بدون اینکه صنایع لبنی یا دامداران صنعتی کشور بخواهند در صف دریافت‌کنندگان این تسهیلات بایستند، کالای مورد نیاز ۴ دهک ضعیف نیز تامین شود.

۹. به‌عنوان نکته پایانی لازم است اشاره شود که حل مشکلات صنعت لبنیات وابسته به حذف ارز مرجع از ابتدای زنجیره این صنعت یعنی نهاده‌های دامی و اختصاص آن به سبد خانوار است تا هم قانون عرضه و تقاضا بر مناسبات این صنعت حاکم باشد و هم از فسادهای احتمالی ناشی از تفاوت نرخ ارز در صنعت جلوگیری شود.

نگاهی به وضعیت صادرات محصولات لبنی

امیر فلاح: صادرات یکی از مهم‌ترین عوامل موثر بر درآمد نگاهاهای اقتصادی و در بعد کلان درآمد هر کشوری است و از آنجا که ایران در سال‌های اخیر با معضل تحریم‌های آمریکا مواجه است، بنابراین صادرات و ارزآوری نقش بسزایی در روند اقتصاد کل کشور دارد.

آنچه در پی خواهد آمد تحلیلی است بر داده‌های آماری صادرات سال‌های ۹۶ و ۹۷. توضیح لازم قبل از ورود به بحث اینکه گمرک جمهوری اسلامی ایران، آمار صادراتی سال ۹۸ را هنوز منتشر نکرده است و به همین دلیل در این تحلیل نتوانسته‌ایم از آمارهای سال ۹۸ استفاده کنیم.

با توجه به آنکه آمریکا شاهرگ اصلی درآمدی کشور یعنی نفت را مورد تحریم‌های ظالمانه قرار داده است، بنابراین در این سال‌ها صادرات غیرنفتی نقش بسزایی در درآمد ارزی کشور بازی می‌کند و از آنجا که کیفیت یکی از مهم‌ترین عوامل به منظور پذیرش محصول کشوری دیگر است، لذا با توجه به اقلیم کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا، صنعت غذای ایران توانسته است جایگاه ویژه‌ای در صادرات محصولات غیرنفتی کشور بازی کند، به طوری که براساس داده‌های مراکز رسمی، این بخش در سال ۹۶ معادل ۱۳ درصد و در سال ۹۷ معادل ۱۴ درصد از کل صادرات غیرنفتی کشور را به خود اختصاص داده است.

همان‌طور که در جدول نشان داده شده میزان سهم صادرات محصولات غذایی در سال ۹۷ نسبت به سال گذشته آن با رشد مواجه بوده است. در سال ۹۷ براساس داده‌های مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران متوسط قیمت هر تن کالاهای صادراتی بخش کشاورزی ۹۲۰ دلار بوده که در مقایسه با متوسط قیمت هر تن کالاهای صادراتی غیرنفتی کشور (۳۷۸ دلار) ۱۴۳/۴ درصد بیشتر است. بر همین اساس در سال مورد اشاره «متوسط ارزش گمرکی هر دلار محصولات کشاورزی و صنایع غذایی صادراتی در دوازده ماه نخست سال ۹۷ بالغ بر ۵۹ هزار و ۴۸۴ ریال و متوسط ارزش گمرکی کل صادرات غیرنفتی کشور ۵۸ هزار و ۱۶۴ ریال بوده است.» اما آنچه باید به آن توجه داشت تغییراتی است که در دو سال یاد شده در اقتصاد کشور رخ داده است. در هر حال، باید توجه داشت سهم محصولات لبنی به‌عنوان یکی از پایه‌ای‌ترین موارد صادراتی در بخش غذا که در سال ۹۶ مهم‌ترین و بیشترین سهم صادرات این بخش را به خود اختصاص داده، در این بین بسیار حائز اهمیت است زیرا از یکسو محصولی سلامت محور است و از سوی دیگر رقیب منطقه‌ای مهمی از جمله ترکیه نیز در این بخش بسیار فعالند. در دو سال ذکر شده سهم محصولات لبنی از کل صادرات محصولات غذایی به ترتیب در سال‌های ۹۶ و ۹۷ با ۶۹۵ میلیون دلار و ۶۱۳ میلیون دلار؛ ۲۵ و ۱۲/۹ درصد است که با توجه به کاهش قابل توجه سهم این بخش در سال ۹۷ از کل صادرات محصولات غذایی، می‌توان انتظار داشت که تغییرات مهمی در بخش صنعت لبنیات کشور و اقتصاد کلان رخ داده باشد که این میزان برخلاف دیگر بخش‌های صنعت غذا و کشاورزی کاهش یافته است. باید قبل از پرداختن به تغییرات بخش لبنیات در نظر داشت که در دو سال یاد شده نرخ ارز تغییرات قابل توجهی را به خود دید که همین امر می‌تواند یکی از عوامل موثر در فزونی یافتن سهم محصولات غذایی از کل صادرات غیرنفتی کشور باشد.

نرخ ارز در سال ۹۷ افزایش چشمگیری را به خود دیده و با توجه به اختلاف ریال و دلار، بخش صادرات قاعدتا باید براساس منطق اقتصادی جذاب‌تر شود اما همان‌طور که پیش‌تر گفته شد در سال ۹۷ درحالی‌که کل بخش محصولات غذایی و کشاورزی رشد داشته است اما بخش صنعت لبنیات با کاهش صادرات این محصول مواجه است که در ادامه به عوامل موثر در تحقق این گزاره خواهیم پرداخت.

مقصد عمده صادرات محصولات لبنی ایران کشور عراق است که در سال ۹۶ سهم ۷۸/۵ درصدی و در سال ۹۷ سهم ۷۷ درصدی را به خود اختصاص داده است. افغانستان، پاکستان، قطر، فدراسیون روسیه، ترکمنستان، امارات متحده عربی، عمان، سوریه و کویت به ترتیب از دیگر مقاصد صادراتی محصولات لبنی ایران در سال ۹۶ بود. در سال ۹۷ نیز بعد از عراق، افغانستان، پاکستان، امارات متحده عربی، قطر، فدراسیون روسیه، ترکمنستان، آذربایجان، سوریه و کویت مقاصد صادراتی ایران بوده‌اند.

مجموع صادرات محصولات لبنی در سال ۹۶ به ارزش حدود ۶۹۵ میلیون دلار و همچنین مجموع صادرات در سال ۹۷، به ارزش ۶۱۲ میلیون دلار بوده است. ارزیابی‌ها نشان می‌دهد در مجموع به جز دو محصول ماست و شیرخشک، اکثر محصولات در دو سال یاد شده میزان صادرات و ارزآوری تقریباً مشابهی داشته‌اند و دلیل آنکه میزان صادرات و ارزش ارزی آوری محصولات لبنی در سال ۹۷ کاهش یافته است عمدتاً تحت تاثیر کاهش صادرات ماست و شیرخشک بوده است. اما آنچه حائز اهمیت است آن است که به جز متوسط قیمت ماست و شیر خشک که اندکی تغییر را در هر کیلوگرم به خود دیده است متوسط قیمت اکثر محصولات نیز تغییرات محسوسی را در دو سال یاد شده ثبت نکرده‌اند.

میزان صادرات ماست و شیرخشک در سال ۹۷ با کاهش صادرات مواجه بوده‌اند؛ به طوری که ماست حدود ۱۸ میلیون کیلوگرم نسبت به سال ۹۶ کمتر صادر شده است و صادرات شیرخشک نیز تحت تاثیر ممنوعیت صادراتی که در اواسط تابستان سال ۹۷ روی آن وضع شد، تقریباً نصف شده است که همزمان قیمت متوسط هر کیلوگرم ماست صادراتی در سال ۹۷ با ۶ سنت افزایش روبه‌رو بوده و شیرخشک نیز کاهش یک سنتی را به‌طور متوسط تجربه کرده است.

با توجه به مطالب بیان شده می‌توان دریافت که روند صادراتی دو سال پیاپی تغییر محسوسی را به خود ندیده و عمده تغییرات به وجود آمده بر اثر ممنوعیت صادرات شیر خشک توسط ایران و برخی سختگیری‌ها در واردات ماست از جانب مقصد اول صادراتی یعنی عراق حادث شده است. جدای از موارد فوق، قیمت شیر خام نیز در این دو سال تغییرات قابل توجهی را در ایران به خود دیده است به طوری که در سال ۹۶ هر کیلوگرم شیر خام براساس مصوبه ستاد تنظیم بازار ۱۴۴۰ تومان و هر کیلوگرم شیر خام در سال ۹۷ معادل ۱۵۷۰ تومان بوده است.

حال اگر این اعداد را با افزایش چشمگیر قیمت ارز در سال ۹۷ در نظر بگیریم که طبیعتاً می‌تواند بر جذابیت صادرات بیفزاید، می‌توان نتیجه گرفت افزایش قیمت شیر خام در کنار افزایش دیگر هزینه‌های سربار تولید در سال ۹۷، جذابیت‌های ارزی سال ۹۷ را خنثی کرده و قابل مشاهده است که به فرض عدم ممنوعیت صادرات شیر خشک، عملکرد صادراتی صنعت لبنیات تفاوت چندانی با سال ۹۶ نداشت.

درباره دلایل عدم رشد چشمگیر صادرات محصولات لبنی ایران در سال ۹۷ نسبت به سال ۹۶، شاید بتوان دلایل مختلفی را برشمرد. اما شاید یکی از عواملی که می‌تواند پیش‌فرض این عدم تغییر یا کاهش باشد، این است که شرکت‌های لبنی ایران همچنان براساس الگوهای سال‌های گذشته روند صادراتی خود را طی می‌کنند و بازطراحی در الگوی صادراتی خود نداشته‌اند.

نتیجه اینکه نه تنها توسعه بازار و تنوع محصول تغییر چندانی نداشته بلکه استراتژی‌های صادراتی نیز طی دو سال و با تغییر شرایط، بازطراحی نشده اند. به نظر می‌رسد برای توسعه بازار صادرات محصولات لبنی لازم است شرکت‌های فرآورده‌های لبنی ایران، راهبردهای جدیدی را در نظر بگیرند و در راهبردهای گذشته اصلاحاتی را اعمال کنند تا کمتر در حوزه صادرات متأثر از تصمیمات دولت باشند.

سهم، میزان و ارزش صادرات محصولات غذایی در سال‌های ۹۶ و ۹۷			
عنوان	سهم (درصد)	ارزش (میلیون دلار)	میزان (تن)
صادرات غیر نفتی در بخش محصولات غذایی سال ۹۶	۱۳	۵۹۳۰	۶.۱۳۰.۰۰۰
صادرات غیر نفتی در بخش محصولات غذایی سال ۹۷	۱۴.۴	۶۴۰۰	۶.۹۵۶.۰۰۰

گزارش آماری صادرات محصولات لبنی طی سالهای ۹۶ و ۹۷

روابط عمومی انجمن صنایع فرآورده های لبنی ایران در راستای بهبود دسترسی اعضای انجمن و دست اندرکاران صنعت لبنیات اقدام به گردآوری داده های آماری صادرات محصولات لبنی طی سالهای ۹۶ و ۹۷ کرده است.

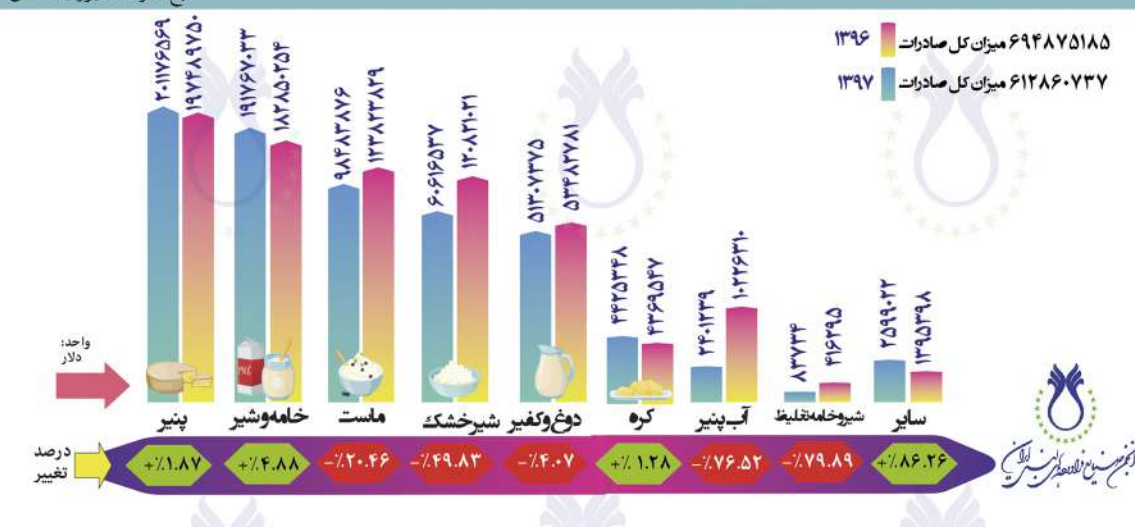
گزارش ذیل که مستند به آمارهای گمرک جمهوری اسلامی ایران و اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران است تلاش کرده تا ضمن گردآوری و تفکیک آمارهای مرتبط با صادرات محصولات لبنی، تحلیلی مختصر بر این داده ها ارائه نماید. از کلیه دست اندرکاران صنعت لبنیات بخصوص اعضای محترم انجمن صنایع فرآورده های لبنی ایران دعوت میکنیم ضمن مطالعه این گزارش و ضامنه آن که در همین صفحه قابل دسترس است، ما را از نظرات خود بهره مند سازند. بازارهای اصلی محصولات لبنی جهت صادرات کشورهای عراق، افغانستان، پاکستان، ایالات متحده عربی، قطر و روسیه هستند.

طبق آمار اداره گمرک کشور در ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۷، در مجموع حدود ۳۵۵ هزار تن به ارزش ۶۱۲ میلیون دلار محصولاتی لبنی صادر شده است که در مقایسه با آمار سال ۱۳۹۶، از لحاظ ارزش حدود ۱۲ درصد و از لحاظ وزنی حدود ۹ درصد کاهش یافته است. در صورتی که حداقل انتظار می رفت با افزایش قابل توجه نرخ ارز در سال ۹۷، میزان صادرات افزایش یابد. به طور کل می توان گفت معادل شیر صادرات محصولات لبنی در سال ۹۶ و ۹۷ به ترتیب حدود ۹۰۷ و ۷۲۰ هزار تن است.

سهم صادرات محصولات لبنی در سال ۹۷ بر حسب ارزش (دلار)

منبع: گمرک جمهوری اسلامی

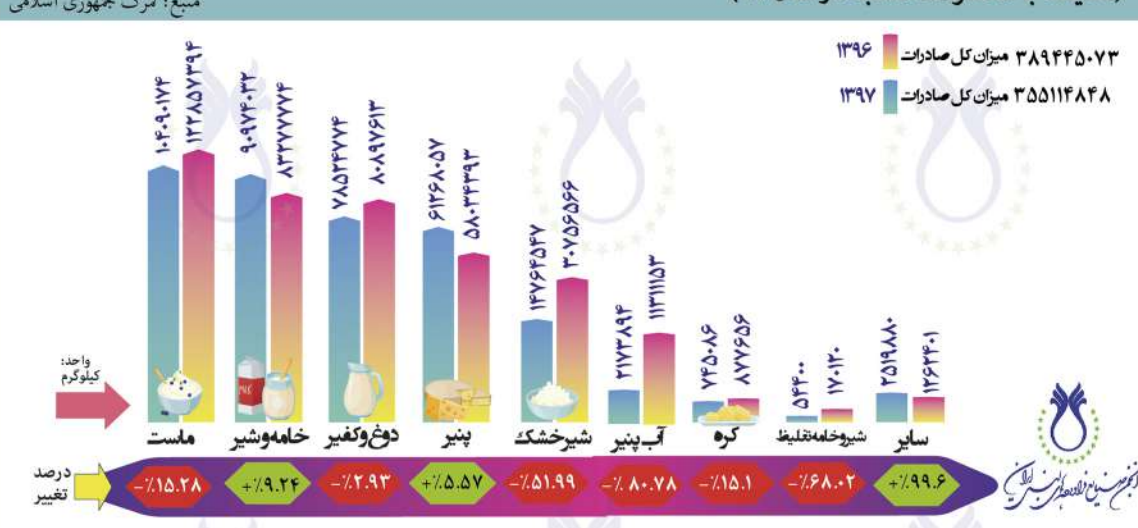
(مقایسه با محصولات مشابه در سال ۹۶)

سهم صادرات محصولات لبنی در سال ۹۷ بر حسب وزن

منبع: گمرک جمهوری اسلامی

(مقایسه با محصولات مشابه در سال ۹۶)

ادامه در صفحه بعد

محصولات	ضریب	میزان حدودی مصرف شیر (۱۳۹۶)	میزان حدودی مصرف شیر (۱۳۹۷)
ماست	۱	122,857,395	104,090,175
خامه و شیر	۱	83,277,775	90,974,032
دوغ و کفیر	۰.۵	40,448,807	78,524,775
پنیر	۵	290,171,966	61,268,057
شیر خشک	۱۲	369,078,797	14,764,548
آب پنیر	-	0*	0
سایر	۱	1,262,401	2,519,880
کره	-	0	0
شیر و خامه تغلیظ شده	۳	510,360	163,200
		907,607,500	720,524,535

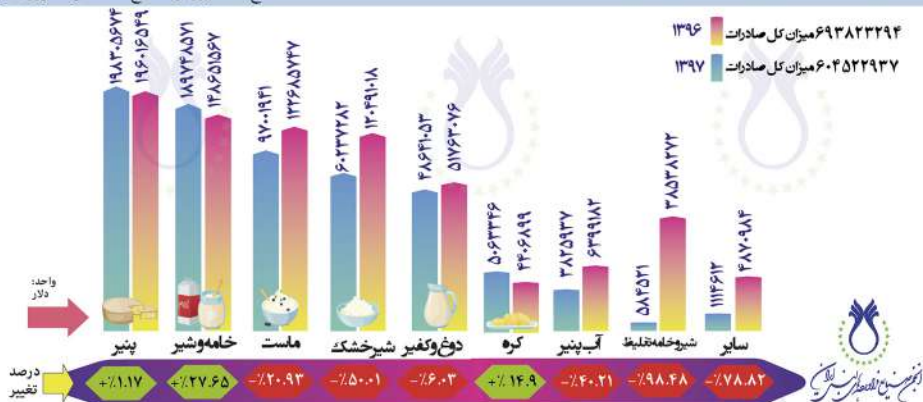
* شیر خام مصرفی در تولید محصولاتی چون آب پنیر و کره، پیشتر در فرآیند تولید پنیر و شیر خشک استفاده می شود، بنابراین ضریب این دو محصول صفر در نظر گرفته شده است

در ادامه از عوامل تأثیرگذار بر کاهش صادرات در سال ۱۳۹۷ می توان به بالا بودن قیمت تمام شده محصولات لبنی ایران به دلیل تفاوت نرخ تورم نسبت به میانگین نرخ جهانی، افزایش هزینه های حمل اعم از هوایی، زمینی و دریایی و افزایش تعرفه های واردات محصولات لبنی به بعضی از کشورها از جمله عراق اشاره کرد. بیش از ۹۰ درصد صادرات لبنیات ایران به سه کشور عراق، افغانستان و پاکستان انجام می گیرد که در سال ۹۶، کشور عراق با ۵۲۰ میلیون دلار مقصد اول صادراتی، افغانستان با ۹۳ میلیون دلار مقصد دوم و پاکستان با ۴۲ میلیون دلار سومین کشور هدف صادرات لبنیات ایران بودند. با توجه به این که سهم بزرگی از صادرات لبنیات به ۳ کشور تعلق دارد. میتوان گفت محدود بودن مقاصد صادراتی ایران یکی از نقطه ضعف های جدی و تهدیدی برای آینده بخش صادرات این صنعت محسوب میشود.

در چند وقت اخیر با افزایش شرکت های لبنی در عراق، دولت این کشور در راستای حمایت از تولیدات داخلی خود با افزایش تعرفه، واردات برخی از محصولات لبنی را محدود کرده، به همین علت در سال ۹۷ صادرات به کشور عراق حدود ۱۵ درصد روند کاهشی داشته است. با این حال به نظر می رسد صنعت لبنیات به بازارهای صادراتی جدید ورود کرده است و سعی در افزایش سهم بازارهای خود در کشورهای اوراسیا مانند ارمنستان، آذربایجان و روسیه دارد. شیر خشک و ماست دو محصولی هستند که صادرات آن ها با کاهش چشمگیری مواجه شده است. یکی از علل کاهش میزان صادرات ماست را می توان افزایش تعرفه های عراق دانست. همچنین به دنبال دستور توقف صادرات شیر خشک از سوی وزارت صمت، حجم صادرات این محصول در سال ۹۷ از نظر وزنی حدود ۵۲ درصد و از نظر ارزش ۵۰ درصد کاهش یافت.

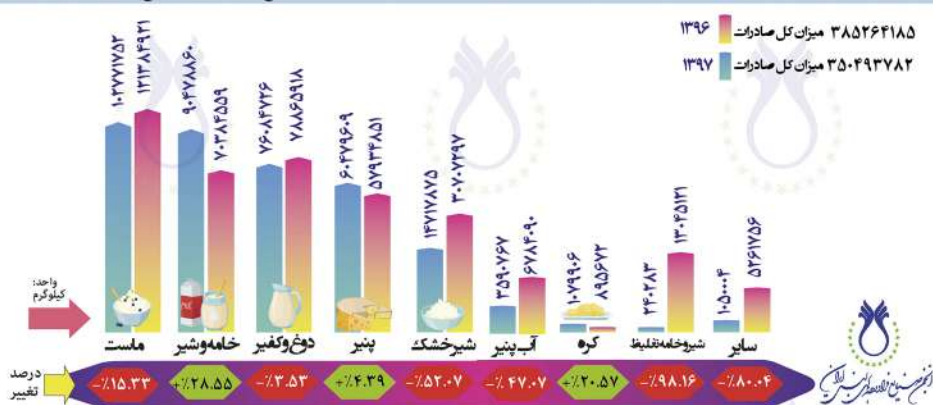
سهم صادرات محصولات لبنی در سال ۹۷ بر حسب ارزش (دلار)

منبع: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

سهم صادرات محصولات لبنی در سال ۹۷ بر حسب وزن

منبع: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

وضعیت تغذیه ایرانی‌ها چطور است؟

مردم ایران سالانه ۶۰ لیتر شیر و ۴۰ لیتر نوشابه مصرف می‌کنند در حالی که میانگین مصرف جهانی شیر ۲۵۰ لیتر و نوشابه ۱۰ لیتر است. بررسی وضعیت تغذیه ایرانی‌ها نشان می‌دهد که مردم ایران سالانه ۶۰ لیتر شیر و ۴۰ لیتر نوشابه مصرف می‌کنند در حالی که میانگین مصرف جهانی شیر ۲۵۰ لیتر و نوشابه ۱۰ لیتر است.

